

Кафедра обліку і аудиту

ПРОГРАМА

**вступного іспиту для вступників на 2 курс навчання
за освітнім рівнем «Бакалавр»
спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа і страхування",
освітня програма «ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА»
у 2023 році**

Берегове, 2023

Програма вступного іспиту для вступників на 2 курс навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа і страхування», освітня програма «Фінансова безпека», у 2023 році / укл. д.е.н. проф. Бачо Р.Й., д.е.н. проф. Пойда-Носик Н.Н, д-р філ. Лоскоріх Г.Л., ст.викл. Потокі Г.Ф. Берегове: ЗУІ ім. Ф. Ракоці II, 2023. 28 с.

Укладачі:

Роберт БАЧО – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II;

Ніна ПОЙДА-НОСИК – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і аудиту Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II;

Габрієлла ЛОСКОРИХ – доктор філософії з обліку і оподаткування, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II;

Габор ПОТОКІ – старший викладач кафедри обліку і аудиту Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II, викладач.

Розглянуто на засіданні кафедри обліку і аудиту ЗУІ ім. Ф. Ракоці II
("19" травня 2023 року, протокол № 10)

Затверджено на засіданні Приймальної комісії ЗУІ ім. Ф. Ракоці II.
(травня 2023 року, протокол №   )

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Програма вступних випробувань.....	5
1. Економічна теорія: мікроекономіка.....	5
2. Економічна теорія: макроекономіка.....	8
3. Економічна історія та історія економічної думки.....	12
4. Вступ до спеціальності та основи наукових досліджень.....	12
5. Соціологія та соціально-етична відповідальність.....	13
Критерії оцінювання вступного випробування.....	15
Зразок завдань на вступне випробування.....	16
Список рекомендованої літератури.....	24
Додатки.....	28

ВСТУП

Програма вступного іспиту для вступників на 2 курс навчання за освітнім ступенем «Бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» є основним науково-методичним документом, що регламентує зміст вступного іспиту. Вона спрямована на забезпечення комплексного підходу до оцінки теоретичної та практичної підготовки вступників, до виявлення рівня їх знань.

Метою проведення вступного іспиту є забезпечення конкурсних засад при зарахуванні на навчання до Закарпатського угорського інституту імені Ференці Ракоці II для здобуття ступеня бакалавр за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» шляхом виявлення рівня підготовленості абітурієнтів по дисциплінах базової економічної підготовки.

Предметом вступних випробувань є знання та вміння, набуті абітурієнтами при проходженні базових фахових дисциплін.

Завданнями вступного випробування є:

- перевірка розуміння абітурієнтами програмного матеріалу фахових дисциплін базової професійної підготовки та специфіки обраної професії;
- аналіз вміння абітурієнтів сформулювати власне ставлення до конкретних проблем у сфері економіки та фінансів.

Програма вступного іспиту охоплює питання з фахових дисциплін:

- ✓ Економічна теорія: мікроекономіка
- ✓ Економічна теорія: макроекономіка
- ✓ Економічна історія та історія економічної думки
- ✓ Вступ до спеціальності та основи наукових досліджень
- ✓ Соціологія та соціально-етична відповідальність.

Програма рекомендована абітурієнтам для підготовки до вступних випробувань. Детальну інформацію про напрями підготовки, спеціальності, умови вступу, програми та оцінювання вступних випробувань можна отримати на сайті Закарпатського угорського інституту імені Ференці Ракоці II (<http://kmf.uz.ua/>).

Порядок створення, організації та роботи фахової атестаційної комісії регламентується Правилами прийому до закладу вищої освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II в 2023 році та Положенням про приймальну комісію закладу вищої освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.

Бажаємо абітурієнтам вдалої підготовки до іспитів та успішного вступу до закладу вищої освіти!

ПРОГРАМА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ: МІКРОЕКОНОМІКА

Тема 1.1. Предмет і метод економічної теорії. Зародження економіко-теоретичних знань. Становлення і основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Складові частини сучасної економічної теорії, позитивна та нормативна економічна теорія. Економічне мислення, його види та роль у розумінні економічного життя суспільства. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Метод наукової абстракції. Єдність історичного і логічного. Статистичний аналіз. Експеримент. Система економічних законів. Функції економічної теорії. Місце економічної теорії в системі економічних наук. Взаємозв'язок емпіричного та теоретичного в економічній теорії.

Тема 1.2. Виробництво. Фактори виробництва. Крива виробничих можливостей. Поняття безмежності потреб. Закон зростання потреб та механізм його дії. Проблеми закону зростання потреб у процесі виробництва матеріальних благ. Економічні блага. Види економічних інтересів, їх взаємодія. Суперечності інтересів економічних суб'єктів та форми їх розв'язання. Суспільне виробництво: його основні фактори та фази. Економічні потреби. Економічні інтереси. Економічний закон зростання потреб. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу. Використання економічних ресурсів. Абсолютна та відносна обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей. Крива виробничих можливостей. Основні фактори виробництва та їх взаємозв'язок. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники. Умови виникнення, суть і форми товарного виробництва. Загальні основи й суперечності товарного виробництва. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Проста і розвинена форми товарного виробництва, їх спільні риси та відмінності. Товарне виробництво як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства.

Тема 1.3. Економічні системи. ринкова економіка. Роль держави у ринковій економіці. . Економічна система та її матеріальна основа. Суспільний поділ праці. Структура продуктивних сил. Технологічний спосіб виробництва. Суспільний спосіб виробництва. Класифікація економічних систем. Формаційний та цивілізаційний підходи в економічному дослідженні. Власність у системі виробничих відносин. Власність як економічна категорія. Типи, форми і види власності. Суб'єкти та об'єкти. Акціонерний капітал і акціонерні товариства. Трансформація форм власності в Україні. Розвиток державної власності і сучасні проблеми її приватизації. Особливості роздержавлення в Україні.

Тема 1.4. Гроші. Роль грошей у ринковій економіці. ціни. Товар та його властивості.

Двоїстий характер праці, втіленої в товарі. Вартість. Мінова вартість. Споживча вартість та її показники. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична. Сутність закону вартості. Особливості дії закону вартості в сучасних умовах. Особливості сучасного товарного виробництва України. Шляхи підвищення виробництва додаткової вартості. Виникнення і розвиток грошових відносин. Функції грошей. Види грошей: паперові, металеві, кредитні, безготівкові, електронні. Обіг готівкових та безготівкових грошей. Сучасні зміни в грошовому обігу. Поняття грошової системи, її елементи і типи та методи стабілізації. Історичний досвід України в створенні національної грошової одиниці.

Тема 1.5. Основи аналізу попиту та пропозиції. Ринок як економічна категорія. Класифікація ринків. Функції ринку. Умови формування і розвитку. Соціально-економічна характеристика елементів ринку та умови їх формування в Україні. Піраміда Маслоу. Потреби та попит. Закон попиту. Винятки дії закону попиту. Крива попиту. Зв'язок між попитом і ціною Зміщення кривої попиту під впливом дії нецінових факторів. Закон пропозиції. Крива пропозиції та її властивості. Зв'язок між пропозицією і ціною. Нецінові фактори зміни пропозиції. Зміщення кривої пропозиції під впливом дії нецінових факторів. Особливості формування і зміни кривих пропозицій в перехідних економічних системах. Утворення рівноважної ціни та рівно-важного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги. Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Види цін. Концепція ціноутворення за Маршалом. Сутність конкуренції. Місце конкуренції в ринковій економіці. Практичне застосування аналізу рівноваги: встановлення мінімуму заробітної плати, межі цін, податки, квоти та тарифи, державний та приватний сектор.

Тема 1.6. Еластичність Попиту і пропозиції. Поняття «еластичності» для загального випадку. Концепція еластичності взаємозв'язаних показників. Основні властивості еластичності. Чинники цінової еластичності, особливості їх впливу. Еластичність попиту. Оцінка еластичності зростаючої та спадної функції. Еластичність попиту за чинниками впливу: еластичність попиту за власною ціною блага, еластичність попиту за ціною взаємодоповнюючого блага та за ціною взаємозамінного блага (перехресна еластичність), еластичність попиту за доходом. Дуговий метод розрахунку еластичності. Зв'язок між еластичністю попиту за власною ціною блага та доходом виробника. Обчислення коефіцієнта еластичності для "нормальних" товарів та товарів "нижчої споживчої цінності". Фактори впливу на еластичність пропозиції. Еластичність пропозиції за власною ціною блага, еластичність пропозиції за цінами факторів виробництва.

Тема 1.7. Аналіз поведінки споживача. Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Процес споживання та динаміка зміни сукупної та граничної корисності. Уподобання споживача. Побудова кривих байдужості. Карта кривих байдужості. Властивості кривих

байдужості. Окремі випадки кривих байдужості. Поняття взаємозамінних благ, взаємодоповнюючих благ, нейтральних благ, благ із від'ємною корисністю. Бюджетне обмеження споживача. Зміна бюджетної лінії. Поняття нахилу бюджетної лінії. Вплив зміни доходу споживача, системи оподаткування, субсидій, квот тощо на положення бюджетної лінії. Зміна цін та її вплив на бюджет споживача. Економічна, алгебраїчна та графічна інтерпретація рівноваги споживача. Вибір оптимального споживчого кошика. Методи знаходження точки рівноваги. Крива "дохід-споживання". Функція попиту від доходу: крива Енгеля. Поняття нормальних благ та благ нижчої споживчої цінності.

Тема 1.8. Витрати виробництва. Концепції витрат виробництва. Поняття та параметри виробничої функції. Виробнича функція як економічна модель технології, способи побудови виробничої функції (табличний, алгебраїчний, графічний). Основні властивості виробничих функцій. Двофакторна виробнича функція. Сукупний, середній та граничний продукт у короткотерміновому періоді: визначення, графічний аналіз взаємного розміщення кривих. Закон спадної продуктивності факторів виробництва. Карта ізоквант. Гранична норма технічного заміщення. Границі заміщення факторів. Зміна технології, зміна масштабу у довготерміновому періоді. Постійний, спадний та зростаючий ефект від збільшення масштабу виробництва. Економічний та бухгалтерський підходи до визначення витрат. Альтернативні витрати. Явні та неявні; внутрішні та зовнішні витрати. Трансакційні витрати. "Нормальний прибуток" як елемент витрат. Постійні, змінні, сукупні, середні та граничні витрати. Визначення, графічний аналіз особливостей взаємного розташування та закономірностей зміни кожного з видів витрат, точки мінімуму та їх взаємне розташування. Закон зростаючих граничних витрат. Криві довготермінових витрат та їх види. Рівновага виробника: вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Позитивний, нейтральний та негативний ефект масштабу. Фактори, що визначають ефект масштабу. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації. Траєкторія розширення виробничої діяльності фірми. Оптимальний розмір підприємства і структура галузей. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства. Функції прибутку. Теорії прибутку. Основні напрями використання прибутку. Бухгалтерський і економічний прибуток. Правило мінімізації витрат при заданому обсязі виробництва. Правило максимізації прибутку. Загальний, середній і граничний дохід.

Тема 1.9. Ринок досконалої конкуренції. Умови виникнення досконалої конкуренції. Характерні риси ринку досконалої конкуренції. Переваги і недоліки ринку досконалої конкуренції. Досконало конкурентна фірма та умови її функціонування. Типи поведінки фірми в умовах досконалої конкуренції: максимізація прибутку, мінімізація витрат, припинення виробництва (графічно). Ринковий попит та крива попиту на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Сукупний, середній та граничний дохід фірми, їх графічне відображення. Граничний дохід та його співвідношення з лінією попиту на продукцію фірми. Точки критичного обсягу виробництва. Умови довгострокової

рівноваги. Крива довгострокових середніх витрат. Галузеві відмінності кривих середніх витрат у довгостроковому періоді. Максимізація прибутку в коротко- і довготерміновому періодах.

Тема 1.10. Монополія. Характерні ознаки недосконалої конкуренції. Визначення монополії. Природні, економічні, адміністративні та правові бар'єри монополю ринку. Різновиди монополій: відкриті, закриті, природні. Двостороння монополія. Монопсонія. Диверсифікація виробництва. Монопольна влада. Джерела монополю влади. Показники монополю влади (індекс Херфіндала-Хіршмана). Монопольна ціна. Визначення монополю ціни та обсягу виробництва (графічна, та алгебраїчна інтерпретація). Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Пропозиція фірми-монополіста та особливості її формування. Цінова дискримінація. Демпінг. Рівновага фірми-монополіста у довготерміновому періоді. Економічні наслідки та соціальна ціна монополії. Необхідність запобігання монополізму і проведення антимонопольної політики. Антимонопольна політика: основні принципи механізм дії. Методи антимонопольного регулювання: адміністративні та економічні. Особливості монополю політики в Україні.

Тема 1.11. Монополістичний ринок. Олігополія. Умови виникнення монополістичної конкуренції. Ознаки монополістичної конкуренції. Механізм монополістичної конкуренції. Максимізація прибутку. Короткотермінова та довготермінова рівновага фірми (графічна інтерпретація). Визначення ціни. Роль реклами у визначенні ціни. Поглиблення диференціації продукту: позитивні та негативні наслідки. Вплив реклами на обсяги виробництва та витрати. Економічна доцільність реклами. Вплив реклами на ефективність туризму. Сутність та передумови розвитку нецінової конкуренції. Показники концентрації ринку. Причини олігополії. Різноманітність олігополістичних структур, загальна взаємозалежність і складність аналізу поведінки підприємства на ринку. Дуополія: сутність моделей Курно та Бертрана. Дилема ув'язненого. Олігополістичне ціноутворення. Модель ламаної кривої попиту, таємна угода, лідерство в цінах, ціноутворення за принципом "витрати плюс". Нецінова конкуренція.

2. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ: МАКРОЕКОНОМІКА

Тема 2.1. Основи макроекономіки. Макроекономічні показники. Предмет, суб'єкти та об'єкт макроекономіки. Макроекономіка як складова частина економічної теорії. Економічна система як об'єкт макроекономічного аналізу. Макроекономічні суб'єкти та їх взаємодія. Цілі та інструменти макроекономічної політики. Основні макроекономічні проблеми і суперечності. Місце макроекономіки в системі економічних наук. Агреговані макроекономічні показники і функціональні взаємозв'язки між ними. Роль держави у вирішенні основних макроекономічних

проблем. Макроекономічна політика та її види. Фіскальна, монетарна, зовнішньоекономічна та соціальна політики. Результативність політики, її залежність від політичних факторів. Методи макроекономічних досліджень та функції макро економіки. Методологія макроекономіки. Аналіз сукупних економічних тенденцій. Методи й принципи макроекономічних досліджень. Економічне моделювання. Екзогенні та ендогенні змінні макроекономічних моделей. Статичні й динамічні моделі. Мета та завдання макроекономіки. Макроекономічний аналіз як інструмент пізнання. Позитивний і нормативний аналіз. Макроекономічне прогнозування. Функції макроекономіки. Національні рахунки як фактологічна база макроекономіки. Методологічні принципи побудови системи національних рахунків (СНР). Основні категорії СНР: додана вартість, інституційні одиниці, сектори, операції, рахунки. Відмінність СНР від балансу народного господарства. Поняття ВВП. Вимірювання ВВП та проблеми, що пов'язані з ним. Методи обчислення ВВП: виробничий, розподільчий (за доходами) та метод кінцевого використання (за витратами). Тіньова економіка. Співвідношення між потенційним і фактичним ВВП. Роль цінового фактора у вимірюванні ВВП. Номінальний і реальний ВВП. Показники рівня цін. Індекси цін. Індекс споживчих цін (ІСЦ). Індекс цін виробника. Дефлятор ВВП. Відмінність між ІСЦ та дефлятором ВВП. Зведення номінального ВВП до реального ВВП. Інфлювання і дефлювання.

Тема 2.2. Сукупний попит та сукупна пропозиція. Сукупний попит, його відмінність від індивідуального попиту. Структура сукупного попиту. Споживчий попит. Інвестиційний попит. Попит держави. Цінові фактори, які впливають на сукупний попит: зміна відсоткової ставки, ефект багатства, обсяг та структура імпорту. Крива сукупного попиту. Нецінові фактори, які впливають на сукупний попит. Зміни в споживчих витратах, інвестиційних витратах, державних витратах та у витратах на чистий експорт. Заплановані й фактичні витрати. Короткострокова крива сукупної пропозиції. Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової кривої сукупної пропозиції. Довгострокова крива сукупної пропозиції. Чинники, які впливають на сукупну пропозицію: цінові фактори – зміна відсоткової ставки, зміна рівня цін; нецінові фактори – зміни цін на ресурси, продуктивності праці, правових норм. Кейнсіанська крива сукупної пропозиції. Класична крива сукупної пропозиції. Узагальнена крива сукупної пропозиції. Рівноважний рівень цін. Рівноважний обсяг виробництва. Варіанти макроекономічної рівноваги. Ефект храповика. Довгострокова й короткострокова рівновага. Порушення рівноваги сукупного попиту та сукупної пропозиції. Механізм відновлення рівноваги. Мультиплікатор у моделі AD-AS. Парадокс ощадливості.

Тема 2.3. Споживання, заощадження та інвестиції. Функція споживання. Споживання як функція доходу кінцевого використання. Функція заощадження. Середня схильність до споживання й заощадження. Гранична схильність до

споживання та заощадження. Автономне споживання і чинники, які на нього впливають. Графік функції споживання. Графік функції заощадження. Теорії споживання. Кейнсіанська та неокласична концепції споживання. Чинники споживання і заощадження, не пов'язані з поточним доходом. Вибір активу заощадником. Ліквідність активу. Активи вищої та нижчої цінності. Види заощаджень. Парадокс заощаджень. Споживання туристичних послуг в Україні. Інвестиційна функція та її графік. Роль інвестицій в економіці. Нестабільність інвестицій. Базова теорія автономних інвестицій в основний капітал. Теорія індукованих інвестицій. Відсоткова ставка як чинник інвестиційного попиту. Номінальна й реальна процентна ставка. Відсоткова ставка і чиста прибутковість інвестицій. Автономні інвестиції. Поняття мультиплікатора. Таблична модель мультиплікативного процесу. Модель простого мультиплікатора. Мультиплікатор Кейнса. Мультиплікативна зміна реального ВВП. Вплив інфляції на мультиплікативний ефект. Значення мультиплікатора.

Тема 2.4. Безробіття. Інфляція. Соціально-економічний зміст зайнятості і безробіття. Зайнятість і відтворення в перехідній економіці. Класифікація населення за системою МОП. Попит і пропонування на ринку праці. Рівноважне безробіття. Види, показники та наслідки безробіття. Класична теорія ринку праці. Кейнсіанська теорія ринку праці. Теорія гнучкого ринку праці. Економічні та соціальні наслідки безробіття. Закон і крива Оукена. Політика попиту та політика пропозиції у регулюванні ринку праці: переваги й ефективність. Соціальний захист безробітних. Макроекономічні засади політики зайнятості. Причини безробіття серед молоді. Особливості ринку праці та стан безробіття в Україні. Поняття інфляції. Кейнсіанська та монетарна концепції щодо причин інфляції. Темп інфляції та методи його обчислення. Види інфляції залежно від її темпів. Очікувана та неочікувана інфляція за теоріями адаптивних та раціональних очікувань. Види інфляції за джерелами виникнення: інфляція попиту, інфляція витрат та їх графічна інтерпретація. Соціально-економічні наслідки передбачуваної та непередбачуваної інфляції. Крива Філлпса у коротко- та довгостроковому періоді. Стагфляція. Інфляційні процеси в Україні: причини, наслідки й засоби стримування. Інфляція доходів населення й антиінфляційні заходи.

Тема 2.5. Фіскальна політика. Податкові надходження як основне джерело доходів держави. Прямі й непрямі податки та їх роль у наповненні бюджету. Принципи ефективного оподаткування. Крива Лаффера. Види фіскальної політики: дискреційна та недискреційна. Фіскальна політика в Україні: основні напрями й протиріччя. Вплив системи оподаткування на діяльність туристичних підприємств. Державні видатки та їх структура. Поточні та капітальні витрати держави. Дискреційна фіскальна політика. Стимулююча й стримуюча фіскальна політика. Модель впливу державних витрат та податків на сукупний обсяг виробництва. Мультиплікатор державних витрат і податковий мультиплікатор. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Недискреційна

(автоматична) фіскальна політика. Прогресивна шкала оподаткування. Соціальні трансферти. Стабілізаційний вплив на економіку автоматичної фіскальної політики в умовах падіння та зростання виробництва. Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Наслідки фіскальної політики на основі моделей "сукупний попит-сукупна пропозиція", "витрати-випуск", "AD-AS". Вплив зниження податків на ВВП згідно з теорією економіки пропозиції. Вплив фіскальної політики та циклічних коливань, на державний бюджет.

Тема 2.6. Гроші та банківництво. Грошова пропозиція та способи її вимірювання. Грошова маса і грошова база. Поняття ліквідності. Коефіцієнт монетизації. Попит на гроші й фактори, що його визначають. Центральний (національний) банк як суб'єкт монетарної політики. Роль банківської системи у пропонуванні грошей. Операції центрального (національного) банку і грошова база. Інструменти центрального банку: політика облікової ставки, політика банківських резервів, операції на відкритому ринку. Грошовий та депозитний мультиплікатори. Механізм створення грошей банками. Вплив монетарної політики на економіку: політика „дорогих” та „дешевих” грошей. Передавальний (трансмісійний) механізм монетарної політики. Заходи щодо стабілізації монетарної системи в трансформаційних економіках. Проблема довіри до грошей і монетарної політики.

Тема 2.7. Монетарна політика. Механізм створення грошей банками. Вплив монетарної політики на економіку: політика „дорогих” та „дешевих” грошей. Передавальний (трансмісійний) механізм монетарної політики. Заходи щодо стабілізації монетарної системи в трансформаційних економіках. Проблема довіри до грошей і монетарної політики.

Тема 2.8. Економічне зростання. Економічні (ділові) цикли. Типи циклів. Теорії циклів. Циклічні коливання та їх види. Класифікація макроекономічних змінних для типового ділового циклу: проциклічні, антициклічні, ациклічні. Державне антициклічне регулювання. Особливості економічного циклу в Україні. Економічна динаміка. Сутність економічного зростання. Передумови й характерні риси сучасного економічного зростання. Джерела економічного зростання. Методи обчислення джерел економічного зростання. Науково-технічний прогрес. Джерела зростання економіки України. Темпи економічного зростання. Фактори, які стримують економічне зростання. Інвестиції як ключова ланка економічного зростання. Економічне зростання на основі моделі AS-AD і кривої виробничих можливостей. Економічне зростання та економічний розвиток. Державне регулювання економічного зростання. Показники рівня економічного розвитку. Особливості економічного зростання в Україні.

3. ЕКОНОМІЧНА ІСТОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Тема 3.1. Загальні основи та початковий етап становлення економічної історії та історії економічної думки. Економічна історія та історія економічної думки як наука. Підходи до періодизації економічної історії та історії економічної думки. Господарство та економічна думка суспільств ранніх цивілізацій. Становлення господарської сфери суспільств ранніх цивілізацій. Господарський розвиток та економічна думка в Месопотамії. Господарський розвиток Стародавнього Єгипту та його відображення в економічній думці. Суспільство Кріто-Мікенської цивілізації та особливості його господарського розвитку. Господарство та населення доби бронзи та раннього заліза на території України. Господарський розвиток та економічна думка суспільств традиційних цивілізацій у VIII ст.- V.ст. н.е. «Осьовий час» і формування сучасних цивілізацій. Східна цивілізація та її характеристика в «осьовий час». Західна цивілізація та господарський розвиток античних держав. Господарство та економічна думка Стародавньої Греції. Господарство та економічна думка Стародавнього Риму. Господарство населення на території України в «осьовий час». Господарство давніх слов'ян. Економічна думка та господарство Середньовіччя (кінець V – XV ст.). Загальна характеристика економічного розвитку та економічної думки цивілізацій Середньовіччя.

Тема 3.2. Розвиток економічної думки в Україні. Господарство та економічна думка у країнах Європейської цивілізації (XVI - середина XVIIIст.). Формування Європейської цивілізації. Вплив цивілізаційних факторів на господарство країн Європейської цивілізації. Становлення ринкового господарства у країнах Європейської цивілізації. Меркантилізм. Становлення класичної політичної економії (В. Петті, П. Буагільбер, Ф. Кене, А. Тюрго, А. Сміт). Становлення ринкових форм господарства та економічна думка України в (XVI ст. – середині XIX ст). Економічний розвиток українських земель в XVI – середині XVIIIст. Меркантилізм в суспільно-економічній думці України. Започаткування основних засад демократичної течії української суспільної думки. Господарство України в останній третині XVIII ст. – середині XIXст. Поширення ідей економічного лібералізму в суспільній економічній думці. Розвиток класичної політичної економії. Економічні передумови та сутність реформ 1848 р. та 1861р. Основні напрямки ринкового розвитку українських земель у другій половині XIX ст. Завершення промислового перевороту, виникнення акціонерних товариств та монополій. Формування банківської системи господарства. Роль держави у регулюванні економіки. Місце української економічної думки в світовій економічній теорії.

4. ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

4.1. Загальні основи спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування». Предмет дисципліни «Вступ до спеціальності та основи наукових досліджень».

Болонська декларація в українській системі освіти. Актуальність і практичне значення підготовки фахівців зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».

4.2. Професія фінансиста в Україні. Особливості професії фінансиста. Визначення професії фінансиста та основні професійні напрями його діяльності на сучасному етапі в Україні. Основні умови діяльності фахівця з фінансів. Значення професії фінансиста для суспільства. Сучасні вимоги ринку праці до фінансистів. Вимоги МОН до фахівця першого рівня вищої освіти (бакалавр) зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».

4.3. Основні відомості про структуру наукових досліджень. Наука як система знань. Поняття про науку, її сутність, цілі та функції. Види й етапи наукових досліджень. Методологія наукового дослідження. Методи наукового дослідження. Теоретичні методи наукового дослідження. Емпіричні методи наукового дослідження. Категоріальний апарат наукового дослідження. Процес проведення наукового дослідження. Постановка проблеми та огляд літературних джерел. Мета і завдання наукового дослідження. Об'єкт і предмет наукового дослідження. Структурні елементи роботи. Порядок оформлення списку використаних джерел та посилань на них. Підготовка доповіді.

4.4. Сутність та призначення фінансів. Загальна характеристика фінансів та фінансових відносин. Основне призначення фінансів. Фінанси як економічний інструмент та економічна категорія. Фінанси як сукупність економічних відносин, пов'язаних з обміном, розподілом і перерозподілом у грошовій формі вартості ВВП та національного багатства. Об'єкти та суб'єкти фінансових відносин. Основні функції фінансів (розподільна, контрольна, регулююча та стимулююча функції фінансів).

4.5. Характеристика фінансової системи України. Структура фінансової системи країни. Фінансова система як складова економічної системи країни. Фінансова система країни як сукупність сфер та ланок професійної діяльності фінансистів. Визначення фінансової системи та її структура. Внутрішня будова фінансової системи. Сфери фінансових відносин та основні ланки фінансової системи. Організаційно-структурна побудова фінансової системи. Основні принципи побудови фінансової системи. Сфера фінансів суб'єктів господарювання. Сфера державних фінансів. Сфера міжнародних фінансів. Сфера фінансового ринку. Страхування як відособлена ланка фінансової системи.

5. СОЦІОЛОГІЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Тема 5.1. Соціологія як самостійна наука про суспільство. Визначення поняття «соціологія». Предмет і об'єкт соціології. Основні поняття і категорії.

Структура соціологічного знання. Функції соціології та їх роль у суспільстві. Зародження соціологічної думки в Україні та Угорщині. Методологія соціології.

Тема 5.2. Суспільство як соціальна система. Поняття «суспільства» і його основні ознаки. Типологія суспільства. Розвиток суспільства. Соціальний статус, соціальний престиж, соціальна роль, ранги, соціальна мобільність і маргінальність.

Тема 5.3. Підсистеми суспільства. Соціологія освіти. Економічна соціологія. Політична соціологія. Соціологія культури та релігії.

Тема 5.4. Девіантна поведінка, її причини. Соціальні відносини: поняття, механізми формування. Відносини влади, їх соціальна роль. Соціальні конфлікти: поняття, функції. Природа, етапи, типологія соціальних конфліктів та особливості їх формування. Вирішення та попередження соціальних конфліктів.

Тема 5.5. Соціальна відповідальність людини та держави. Зміст та види соціальної відповідальності. Принципи соціальної відповідальності. Сутність та параметри розвитку соціальної відповідальності людини. Соціальна відповідальність держави. Екологічна компонента соціальної відповідальності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюються Положенням про організацію вступних випробувань у Закарпатському угорському інституті імені Ференці Ракоці II.

Вступне випробування проходить письмово не довше **90** хвилин у присутності членів комісії (не менше двох третин від її затвердженого складу).

Екзаменаційний білет вступного випробування включає тестові завдання. Тестові завдання складаються з **50** завдань, кожне з яких оцінюється двома балами. Кожне тестове завдання передбачає 4 варіанти відповідей, лише **один** з яких є правильним.

Загальна максимальна сума можливо набраних балів дорівнює **100** балам.

Після закінчення часу, відведеного на складання тестування, проводиться оцінювання за такими критеріями:

- два бали надається за правильну відповідь;
- нуль балів – за неправильну відповідь.

Таблиця переведення тестових балів в шкалу оцінювання 100-200 балів знаходиться у Додатку 1.

УВАГА! У разі недотримання абітурієнтом принципів академічної доброчесності та використання заборонених джерел абітурієнт на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ НА ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ 2023 РІК

Завдання з вибором однієї правильної відповіді (50x2 бали)

Узагальнена структура вступного випробування

№	Найменування розділу	Питома вага розділу
1.	Економічна теорія: мікроекономіка	20%
2.	Економічна теорія: макроекономіка	20%
3.	Економічна історія та історія економічної думки	20%
4.	Вступ до спеціальності та основи наукових досліджень	20%
5.	Соціологія та соціально-етична відповідальність	20%

1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ: МІКРОЕКОНОМІКА

1. В економіці діє закон спадної продуктивності факторів виробництва. Яким чином в цих умовах підтримується економічне зростання:

- 1) буде потрібно все менше і менше виробничих ресурсів;
- 2) приріст додаткових ресурсів не збільшить, а зменшить загальний обсяг виробництва;
- 3) необхідний приріст ресурсів, але ціна додаткової одиниці ресурсів буде зростати;
- 4) буде потрібно все більше і більше ресурсів.

2. Конкурентний ринковий механізм - це спосіб:

- 1) узгодження рішень споживачів, виробників і власників факторів виробництва;
- 2) синхронізації цих рішень;
- 3) узгодження і синхронізації цих рішень;
- 4) ні синхронізації, ні узгодження цих рішень.

3. Термін «недосконалий конкурент» в ринковій економіці належить до продавця, який:

- 1) діє поза системою спеціалізації і цін;
- 2) пропонує достатній обсяг товарів, щоб впливати на ціни;
- 3) намагається зруйнувати існуючий стандарт споживчих переваг;
- 4) свідомо чи несвідомо використовує неефективні способи виробництва.

4. Земля, капітал, праця - базова класифікація факторів виробництва. Що можна віднести до капіталу?

- 1) гроші, акції, облігації;
- 2) тільки акції і облігації;
- 3) гроші і акції, але не облігації;
- 4) ні гроші, ні акції, ні облігації не відносяться до капіталу.

5. При оплаті купленого товару гроші виконують функцію:

- 1) міри вартості;

- 2) засобу обігу;
- 3) засобу платежу;
- 4) засобу заощадження.

6. Закон попиту передбачає, що:

- 1) перевищення пропозиції над попитом викличе зниження ціни;
- 2) якщо доходи у споживачів ростуть, вони зазвичай купують більше товарів;
- 3) крива попиту звичайно має позитивний нахил;
- 4) коли ціна товару падає, обсяг планованих покупок зростає.

7. Цінова еластичність попиту буде вищою:

- 1) на товари першої необхідності, ніж предмети розкоші;
- 2) у тих випадках, коли споживачі використовують цей товар із найбільшою користю для себе;
- 3) чим більшими є альтернативні витрати виробництва товарів;
- 4) чим менш необхідним є товар для споживача.

8. Ефект доходу має місце у наступному випадку:

- 1) якщо доходи людей падають, вони купують менше за цей продукт;
- 2) здешевлення товарів призводить до того, що споживач може купити більше цього товару, не скорочуючи обсягу придбання інших товарів;
- 3) обсяг покупок деяких товарів скорочується зі збільшенням доходів людей;
- 4) у всіх вищезазначених випадках.

9. У короткостроковому періоді фірма, що максимізує прибуток, припинить виробництво, якщо виявиться, що:

- 1) ціна менше мінімальних середніх загальних витрат;
- 2) загальний дохід менший від загальних витрат;
- 3) загальний дохід менше загальних змінних витрат;
- 4) середні змінні витрати менше, ніж вартість.

10. Яке з таких тверджень означає, що умови досконалої конкуренції не виконуються:

- 1) фірма перебуває у рівновазі, коли її граничний дохід дорівнює граничним витратам;
- 2) крива граничних витрат перетинає криву середніх витрат у точці, що відповідає мінімальному значенню АТС;
- 3) крива попиту на товар фірми має негативний нахил;
- 4) криві середніх та граничних витрат мають U-подібну фірму.

2. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ: МАКРОЕКОНОМІКА

11. Що з перерахованого включається до складу ВВП?

- 1) послуги домашньої господині;
- 2) купівля у сусіда уживаного автомобіля;
- 3) купівля нових акцій у брокера;
- 4) купівля облігацій у корпорації.

12. Повторний рахунок при визначенні ВВП і ЧНП виникає при додаванні:

- 1) чистої доданої вартості, створеної у видобувній і сталеливарній промисловості;
- 2) приросту запасів в борошномельній і в пекарній промисловості;
- 3) доданої вартості, створеної в пекарній промисловості і в її торговій мережі;

4) загального обсягу куплених споживчих товарів і засобів виробництва.

13. Якщо обсяг сукупного попиту підвищує рівень ВВП, досягнутий умовах повної зайнятості, то це означає, що в економіці:

- 1) є фінансові обмеження;
- 2) існує інфляційний розрив;
- 3) існує дефляційний розрив;
- 4) спостерігається рівновагу між сукупним попитом і сукупною пропозицією.

14. Гранична схильність до споживання - це:

- 1) зміна в споживчих витратах, викликане зміною доходу;
- 2) крива, яка характеризує величину споживчих витрат при даному рівні доходу;
- 3) співвідношення приросту споживчих витрат на одиницю приросту наявного доходу;
- 4) усі попередні відповіді невірні.

15. В умовах повної зайнятості рівень фрикційного безробіття повинен:

- 1) дорівнювати 0;
- 2) бути менше, ніж рівень циклічної форми безробіття;
- 3) усі попередні відповіді вірні;
- 4) усі попередні відповіді невірні.

16. Існування вимушеного безробіття:

- 1) пояснюється припущенням Кейнса, що заробітна плата не зростає в умовах надлишкового попиту на ринку праці;
- 2) пояснюється припущенням Кейнса, що заробітна плата не знижується в умовах надлишкового попиту на ринку праці;
- 3) грає незначну роль в загальному рівні безробіття;
- 4) усі попередні відповіді невірні.

17. Яке поняття з перерахованих нижче не відноситься до фаз ділового циклу?

- 1) інфляція;
- 2) рецесія;
- 3) депресія;
- 4) поживлення.

18. Яскраво виражена антиінфляційна фіскальна політика передбачає:

- 1) підвищення рівня оподаткування і скорочення державних витрат;
- 2) скорочення і податкових надходжень, і державних витрат;
- 3) зростання податків і більш високий рівень державних витрат;
- 4) зниження податків і більш високий рівень державних витрат.

19. Гроші служать:

- 1) засобом обігу;
- 2) засобом збереження цінності;
- 3) усі попередні відповіді вірні;
- 4) усі попередні відповіді невірні.

20. Термін «операції на відкритому ринку» означає:

- 1) діяльність комерційних банків по кредитуванню фірм і населення;
- 2) вплив на рівень процентних ставок, який чиниться зростанням або зниженням загального розміру позик, наданих комерційними банками;
- 3) операції центрального банку, що призводять до збільшення або зниження загальної величини поточних рахунків комерційних банків;
- 4) діяльність центрального банку з купівлі або продажу державних цінних паперів.

3. ЕКОНОМІЧНА ІСТОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

21. Категорію «гроші» У. Петті розглядає як прихильник:

- 1) номіналістичної теорії грошей;
- 2) металевої теорії грошей;
- 3) кількісної теорії грошей;
- 4) немає вірної відповіді.

22. У. Петті і П. Буагільбер – родоначальники теорії вартості, яка визначається:

- 1) затратами праці (трудова теорія);
- 2) виробничими витратами (теорія витрат);
- 3) граничною корисністю;
- 4) ціною на ресурси.

23. За запропонованою Ф. Кене класифікацією фермери представляють:

- 1) виробничий клас;
- 2) клас власників землі;
- 3) безплідний клас;
- 4) прошарок.

24. У структурі торгівлі за А. Смітом перше місце посідає:

- 1) внутрішня торгівля;
- 2) зовнішня торгівля;
- 3) транзитна торгівля;
- 4) роздрібна торгівля.

25. Виразники економічної думки доринкової епохи ідеалізували:

- 1) ринкові економічні стосунки;
- 2) натурально-господарські стосунки;
- 3) велику торгівлю і лихварські операції;
- 4) експортно-імпортні операції.

26. Закони Хаммурапі регламентували боргове рабство з метою:

- 1) найшвидшого переходу до ринкової економіки;
- 2) забезпечення зростання податкових надходжень до казни;
- 3) не допустити руйнування основ натурального господарства;
- 4) поповнення державної казни.

27. Передумовою виникнення олігополії і недосконалої конкуренції, за Дж. Робінсоном, є:

- 1) конкуренція між товаровиробниками;
-) особливий різновид монополій;
-) концентрація виробництва;
-) профспілковий рух.

28. Хто з перерахованих економістів належить до представників неокейнсіанства?

- 1) Хікс Д., Хансен А.;
-) Кейнс Дж., Коммонс Дж.;
-) Робінсон Дж., Сраффа П.;
-) Харрод Р., Калдор Н.

29. Становленню індустріального суспільства в Японії сприяли:

- 1) ліквідація феодалних відносин;
-) політика уряду;
-) аграрна реформа;
-) усі відповіді вірні.

30. У своїй теорії “стадій економічного росту” У. Ростоу виділяє п’ять фаз розвитку людства. Який етап є зайвим в наведеному переліку?

- 1) традиційне суспільство;
-) період зрушень;
-) перехідне суспільство;
-) період росту.

4. ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

31. У якому році почалось впровадження принципів Болонського процесу в українську систему освіти?

- 1) 2018 р.;
- 2) 2005 р.;
- 3) 1991 р.;
- 4) 2008 р.

32. Фахівець з фінансів виконує такі функції:

- 1) здійснює фінансовий і банківський контроль за обігом грошових коштів, забезпеченням фінансової стабільності підприємства;
- 2) аналізує стан фінансової і господарської діяльності суб’єктів господарювання;
- 3) бере участь у розробці інвестиційних програм, визначенні напрямів витрачання коштів, забезпеченні поточного фінансування;
- 4) всі відповіді правильні.

33. Які функції виконує наука в суспільстві?

- 1) задоволення потреб людини у пізнанні законів природи й суспільства задля удосконалення виробництва і суспільних відносин;
- 2) розвиток культури, гуманізації виховання і формування нової людини;
- 3) становлення нових організаційних форм наукових досліджень;
- 4) формування різноманітних галузей наукових теорій.

34. Науковий пошук це –

- 1) особливий вид наукового дослідження, у результаті якого виходять принципово нові результати, що мають значення наукових відкриттів нових закономірностей;
- 2) сукупність методів встановлення параметрів, структури, інших характеристик досліджуваних об’єктів;
- 3) величина (характеристика, фактор), керована експериментом;
- 4) різновид спостереження.

35. Актуальність дослідження (від лат. actualis - діяльний, дійсний, важливий, істотний для дійсного часу) це -

- 1) методологічна характеристика дослідження, тобто обґрунтування актуальності, яке припускає відповідь на питання: чому дану проблему потрібно в даний час вивчати?
- 2) набір інструктивних дій, що визначає їхню послідовність для одержання даних чи результатів у цілому;
- 3) метод дослідження, уявне чи практичне розкладання досліджуваного предмета чи явища на характерні для нього складені елементи, виділення в ньому окремих сторін, вивчення кожного елемента чи сторони явища окремо як частини одного цілого;
- 4) теоретичний метод дослідження, сукупність гносеологічних операцій з науковими поняттями, у яких відбиваються явища, що виступають предметом дослідження.

36. Гіпотеза дослідження (від грец. hypothesis - підстава, припущення) – це:

- 1) методологічна характеристика дослідження, наукове припущення, висунуте для пояснення якого-небудь явища і потребує перевірки на досвіді і теоретичному обґрунтуванні для того, щоб стати достовірним науковим знанням;
- 2) один із засобів графічного представлення кількісних даних;
- 3) розташована на площині геометрична конструкція, система крапок, деякі з яких з'єднані відрізками; одна з найпростіших моделей взаємодіючих систем;
- 4) структурно-композиційна одиниця тексту, розділу книги, статті.

37. Об'єкт дослідження - це:

- 1) підприємство або галузь;
- 2) процес чи явище, яке породжує проблемну ситуацію і обране для дослідження;
- 3) те, на що спрямований процес пізнання;
- 4) навколишній матеріальний світ і його відображення в свідомості людини.

38. Сукупність економічних відносин, які виникають між державою, фізичними та юридичними особами з приводу розподілу та перерозподілу ВВП, а в окремих випадках й національного багатства держави, з метою формування фінансових ресурсів для забезпечення розвитку суспільства – це:

- 1) оподаткування;
- 2) фінансові відносини;
- 3) фінанси;
- 4) фінансова політика.

39. До якого виду фінансів належать фінанси підприємств та корпорацій, фінанси комерційних установ та організацій та фінанси домогосподарств?

- 1) фінанси громадських об'єднань;
- 2) приватні фінанси;
- 3) державні фінанси;
- 4) правильної відповіді немає.

40. Бюджет держави є складовою ланкою:

- a) фінансів підприємств;
- b) місцевих фінансів;
- c) державних фінансів;
- d) міжнародних фінансів.

5. СОЦІОЛОГІЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

41. Об'єктом соціологічного пізнання є:

-) закони і закономірності функціонування суспільства
-) суспільство як цілісна соціальна реальність;

-) соціальне життя суспільства.
- 4) усі відповіді вірні.

42. Закони соціальної статистики відображають:

-) напрям, форми, чинники розвитку соціального об'єкта;
-) особливості зміни, еволюції соціального об'єкта;
-) тенденцію до збереження стабільності соціальної системи.
- 4) немає вірної відповіді.

43. Яке з положень найбільш вірно визначає місце соціології в системі суспільних наук?

-) соціологія є складовою частиною соціальної філософії;
-) це самостійна наука, яка має свій науковий інструментарій;
-) соціологія не може існувати без висновків інших наук;
- соціологія є складовою частиною економіки.

44. Хто з учених уперше використав термін «соціологія»?

- 1) Ч. Дарвін;
- 2) О. Конт;
- 3) К.Маркс;
- 4) М. Вебер.

45. Обґрунтування доцільності використання еволюційного вчення у поясненні життєдіяльності суспільства і залучення в арсенал соціології започаткував:

- 1) К. Маркс;
- 2) Е. Дюркгейм;
- 3) Г. Спенсер;
- 4) В. Самнер.

46. Виберіть найбільш важливий сьогодні підхід до розуміння соціології

- 1) соціологія - це наука про соціальні спільноти;
- 2) соціологія - це наука про людину і суспільство;
- 3) соціологія - це наука про суспільство;
- 4) соціологія - це наука про суспільну свідомість;

47. Засвоєння індивідом ціннісних уявлень, суджень, вірувань у ході процесу соціалізації називається:

- 1) адаптація;
- 2) хабітуалізація;
- 3) інтеріоризація;
- 4) інтеграція.

48. Соціологія аналізує людину:

- 1) з певного боку чи властивості;
- 2) як істоту цілісну, у всіх проявах її життя і діяльності;
- 3) з позиції філософії;
- 4) з суспільно-ідеологічної точки зору.

49. Хто належить до суб'єктів соціальної відповідальності?

- 1) працівники підприємства;
- 2) інвестори;
- 3) підприємці;

4) усі відповіді правильні.

50. До основних форм соціальної відповідальності належать:

- 1) відповідальність за чистоту навколишнього середовища;
- 2) відповідальність перед прийнятими на роботу;
- 3) відповідальність перед споживачами;
- 4) усі відповіді правильні.

Взірець таблиці для заповнення відповідей:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ: МІКРОЕКОНОМІКА

1. Samuelson, Paul Anthony: Közgazdaságtan. Akad. K., 2012
2. Samuelson, P.A., Nordhaus, W.D. (2016). Közgazdaságtan. Akadémiai Kiadó, Budapest.
3. Varian, H.L. (2021). Mikroökonómia középfolkon: Egy modern megközelítés. Akadémiai Kiadó, Budapest
4. Базилінська О. Я., Мініна О. В. Мікроекономіка : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 348 с.
5. Економічна теорія : навч. посіб. / Мудрак Р. П., Бурляй А. П., Костюк В. С., Котвицька Н. М., Нестерчук Я. А., Пенькова О. Г., Ревуцька А. О., Смолій Л. В., Фицик Л. А., Фротер О. С. Умань : ВПЦ «Сочінський», 2018. 617 с.
6. Ємець О. І., Репела Н. П., Татунчак Я. І. Політична економія : навч. посіб. Івано-Франківськ. 2017. 328 с.
7. Камінська Т. М. Основи економічної теорії : підручник. К.: ВСВ «Медицина», 2018. 232 с.
8. Лагутін В. Д, Уманців Ю. М., Щербакова Т. А. Економічна теорія : підручник. К. : КНТЕУ, 2017. 607 с.
9. Мацелюх Н. П., Касьяненко Л. М., Максименко І. А. Економічна теорія. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 478 с. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4227/1/4064_IR.pdf
10. Мудрак Р. П., Бурляй А. П., Костюк В. С. та ін. Економічна теорія: Навчальний посібник. Умань: «Візаві», 2018. 720 с. 9. Козакова О. М. Макроекономіка : підручник / О. М. Козакова, Е. М. Забарна / Одес. нац. політехн. ун-т. Херсон : Олді-плюс, 2018. 428 с.

2. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ: МАКРОЕКОНОМІКА

1. Gregory N. Mankiw: Makroökonómia, Osiris Kiadó, 2017
2. Mishkin, Frederic S.: Makroökonómia : gazdaságpolitika és gyakorlat. Alinea, sor. 2020
3. Бріль М. С., Кліменко О. М., Лісна І. Ф. Політична економія: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 280 с.
4. Грантковська Г.Е., Косік А.Ф. Макроекономіка. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 672с.
5. Економічна теорія : навч. посіб. / Мудрак Р. П., Бурляй А. П., Костюк В. С., Котвицька Н. М., Нестерчук Я. А., Пенькова О. Г., Ревуцька А. О., Смолій Л. В., Фицик Л. А., Фротер О. С. Умань : ВПЦ «Сочінський», 2018. 617 с.
6. Ємець О. І., Репела Н. П., Татунчак Я. І. Політична економія : навч. посіб. Івано-Франківськ. 2017. 328 с.

7. Камінська Т. М. Основи економічної теорії : підручник. К.: ВСВ «Медицина», 2018. 232 с.
8. Лагутін В. Д, Уманців Ю. М., Щербакова Т. А. Економічна теорія : підручник. К. : КНТЕУ, 2017. 607 с.
9. Козакова О. М. Макроекономіка : підручник / О. М. Козакова, Е. М. Забарна / Одес. нац. політехн. ун-т. Херсон : Олді-плюс, 2018. 428 с.
10. Грантковська Г.Е., Косік А.Ф. Макроекономіка. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 672с.
11. Томашик Л. С., Перепьолкіна О. О., Шевчик Б. М. Економічна теорія: навчальний посібник. Львів. 2018. 264 с.
12. Макроекономіка: базовий курс [Електронний ресурс]: навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф. Радіонова, доц. Т.Ф. Куценко, доц. Н.В. Федірко та ін.] — К. : КНЕУ, 2016. —254 с.

3. ЕКОНОМІЧНА ІСТОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

1. Економічна теорія (історія економіки та економічної думки, політекономія, мікроекономіка, макроекономіка): у 2-х ч. : Ч. 1: Історія економіки та економічної думки, політекономія: навч. посіб.; за ред. М. М. Теліщука / Університет ДФС України. Ірпінь, 2020. 544 с.
2. Історія економіки та економічної думки : підруч. / В. В. Козюк, Л. А. Родіонова, О. В. Длугопольський [та ін.] ; за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 792 с.
3. Історія економіки та економічної думки: навч. посібник. Г. П. Пасемко, Л. Г. Бага, Г. Є. Беседіна та ін. Вид. 2-ге, змін. і допов. Харків: ХНАУ, 2020 р. 243 с.
4. Історія економіки та економічної думки: Підручник. / В. Д. Базилевич, Н. І. Гражевська, Т. В. Гайдай та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. Київ: Знання, 2018. 775 с.
5. Історія економічних учень: навчальний посібник / П. П. Несененко, О. А. Артеменко. Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В. М., 2017. 448 с.
6. Краус Н. М. Історія економіки та економічної думки: структурно-логічні схеми, таблиці, малюнки: навч. посіб. для вузів. Київ: ЦУЛ, 2017. 495с.
7. Любохинець Л.С. Історія політичних та економічних вчень [Текст] : навч. посібник / Л.С. Любохинець, В.М. Шавкун, Л.М. Бабич ; Хмельниц. нац. унт. Київ: ЦУЛ, 2017. 293 с.
8. Нарис історії економічної думки України кінця ХІХ – початку ХХ ст. в особистостях: навч. посіб. / Л. В. Січевлюк, М. О. Гофман ; за наук. ред. проф. І. Ф. Радіонової. Київ : Університет економіки та права «КРОК», 2018. 256 с.
9. Пармаклі Д.М. Історія економічних вчень: Навчальний посібник / Д.М. Пармаклі, С.В. Філіппова, Н.А. Добрянська. Одеса, 2018. 113 с. DOI 10.5281/zenodo.2600825
10. Ущাপовський Ю. В. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / Ю. В. Ущাপовський. Житомир: Житомирська політехніка, 2020. 144 с

11. Якобчук В. П. Історія економіки та економічної думки [Текст]: Навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 476 с.

4. ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Стандарт вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня освіти галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 24.05.2019 р. № 729. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/072-finansi-bankivska-sprava-ta-strakhuvannya-bakalavr.pdf>
3. Освітня програма «Фінансова безпека» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». URL: <https://kmf.uz.ua/wp-content/uploads/2022/05/op-072-finansova-bezpeka-2022-bakalavr-na-sajt.pdf>
4. Вступ до фаху: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Дубик В.Я., Круглякова В.В.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 256 с.
5. Вступ до спеціальності: методичні рекомендації для виконання самостійної та індивідуальної роботи здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / укладач В.В. Зубченко. Біла Церква: БНАУ, 2020. 36 с.
6. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: Навчально-методичний посібник / Т. М. Димань, О. А. Боньковський, А. Г. Вовкогон. БНАУ, 2017. Одеса.: НУ «ОМА», 2017. 106 с.
7. Вступ до фаху «Фінанси, банківська справа та страхування»: навчальний посібник / Л.О. Шкварчук. Львів : Простір-М, 2019. 230 с.
8. Журавка О.С. Страхування: навчальний посібник / О.С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко. Суми : Сумський державний університет, 2020. – 350 с.

5. СОЦІОЛОГІЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

1. Giddens, Anthony (2008). *Szociológia*. Вр.: Osiris.
2. Городяненко В.Г. Соціологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2003.
3. Герасимчук А.А., Палеха Ю.І., Шиян О.М. Соціологія./ А.А.Герасимчук, Ю.І. Палеха, О.М. Шиян. - Видання Європейського університету, 2003.
4. Kovách I. (szerk): *Társadalmi metszetek*. Napvilág Kiadó, 2006.

5. Костенко Н., Іванов В. Досвід контент-аналізу: Моделі та практики: Монографія. Київ: Центр вільної преси, 2003.
6. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність: навч. посіб. Київ: Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». 2015. 180 с.
7. Перегуда Є.В. Соціологія: навч. посіб. URL:
http://www.knuba.edu.ua/doc/politic/pos_soc.pdf
8. Піча В.М. Практикум з соціології. Львів: «Новий світ 2000», 2004.
9. Примуш М.В. Загальна соціологія/ М.В.Примуш. –Українські підручники онлайн. URL: [http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/zagalna_sotsiologiya -
_primut_mv](http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/zagalna_sotsiologiya_-_primut_mv)
10. Соціологія: Підручник / За ред. докт. соціол. наук, проф. В.М. Пічі. - 4-те видання, виправлене. Львів: "Магнолія 2006". 2009. 293 с.
11. Соціологія: загальний курс. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти України. URL:
<http://www.subject.com.ua/sociology/picha/index.html>

Додаток 1**Таблиця переведення тестових балів в шкалу оцінювання 100-200**

Тестовий бал	Бал за шкалою 100–200
1	100
2	102
3	104
4	106
5	108
6	110
7	112
8	114
9	116
10	118
11	120
12	122
13	124
14	126
15	128
16	130
17	132
18	134
19	136
20	138
21	140
22	142
23	144
24	146
25	148
26	150
27	152
28	154
29	156
30	158
31	160
32	162
33	164
34	166
35	168
36	170
37	172

Тестовий бал	Бал за шкалою 100–200
38	174
39	176
40	178
41	180
42	182
43	184
44	186
45	188
46	190
47	192
48	194
49	196
50	200